

Referanser: KR 49/13, SKR 5/15, SKR 36/15 og SKR 7/16, KM 08/16

Saksdokumenter:

Tittel	Dok. ID
statutter-for-samisk-kirkerad (251705)	1495589
Regler for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet (251707)	1495590
Regler for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet (251707)	1495591
valgeregler_mhr_bdr_2015_september_2014 (251706)	1495592

Samisk kirkelig valgmøte - 3. høringsutkast

Sammendrag

Et samisk kirkelig valgmøte tenkes etablert i forbindelse med kirkelige valg 2019. Kirkerådet har bedt om en utredning av dette i sak KR 49/13 og sagt at «[u]tredningen bør vektlegge intensjonene i Strategiplan for samisk kirkeliv og hvilke roller et slikt møte kan ha, blant annet for styrking av det samiskkirkelige demokrati.»

Samisk kirkeråd har behandlet saken 3 ganger tidligere (SKR 5/15, SKR 36/15 og SKR 7/16). Saken behandles nå nest siste gang før endelig høringsnotat vedtas av Samisk kirkeråd og Kirkerådet i oktober, for deretter å sendes på høring fjerde kvartal 2016.

Saksdokumentet inneholder alle delproblemstillingene for et helhetlig høringsnotat. Disse er tematisk disponert rundt følgende i 6 spørsmål:

1. Hva er det prinsipielle grunnlaget for etablering av et samisk kirkelig valgmøte?
2. Hvilke kirkelige valg skal samisk kirkelig valgmøte ha en rolle i forhold til og hvordan?
3. Hva er valgmøtets øvrige funksjoner?
4. Hvordan skal valgmøtet sammensettes og hvordan oppnevnes delegatene?
5. Hva er anbefalt nominasjonsprosess for de valgene som skal foretas?
6. Hva er de økonomiske og administrative konsekvensene

Samisk kirkeråd har behandlet og vedtatt anbefalinger for de tre første spørsmålene (SKR 7/16). Rådet inviteres nå til å drøfte og vedta anbefalinger med hensyn til de tre siste spørsmålene.

Med hensyn til sammensetning av valgmøtet og oppnevning av delegater anbefaler sakspapiret i hovedsak modellen skissert i Strategiplan for samisk kirkeliv (ca. 59 personer). Med hensyn til ordning for nominasjon av samiske representanter til bispedømmerådene og forslag på kandidater til Samisk

kirkeråd legger sakspapiret seg tett opp til gjeldende valgordninger. De økonomiske konsekvensene av å opprette et samisk valgmøte for Den norske kirke anslås å være ca. 1,6 millioner når ekstra administrative ressurser holdes utenfor.

Forslag til vedtak

1. Samisk kirkeråd viser til utkastet til høringsnotat i saksdokumentet og:
 - anbefaler den foreslåtte modellen for sammensetning av et samisk kirkelig valgmøte.
 - anbefaler de foreslåtte føringene for oppnevning/valg av delegater til valgmøtet.
 - anbefaler foreslått nominasjonsprosess for samiske kandidater til bispedømmerådene, samt foreslått ordning for å fremme forslag på kandidater til Samisk kirkeråd.
 - anbefaler at et Samisk kirkelig valgmøte i første omgang holdes over 3 dager.
2. Samisk kirkeråd mener at saksdokumentet samlet gir et godt utgangspunkt for et høringsnotat om et fremtidig samisk valgmøte for Den norske kirke. Rådet ber om at forslaget til høringsnotat til neste møte skilles ut som et eget dokument. Høringsnotatet bør da ha en kort innledning som gjør rede for bakgrunnen for ønsket om et samisk kirkelig valgmøte.
3. Saken som legges fram for Samisk kirkeråd og Kirkerådet i oktober må inneholde forslag til høringssspørsmål og høringsinstanser.

Saksorientering

Bakgrunn

Saken inngår i utredningen av et samisk kirkelig valg møte som tenkes etablert i forbindelse med de kirkelige valg 2019. Kirkerådet har i sak KR 49/13 bedt om en slik utredning:

Kirkerådet ber direktøren i samarbeid med Samisk kirkeråd utrede behovet for opprettelse av et valg møte som avholdes hvert 4. år. Utredningen bør vektlegge intensjonene i Strategiplan for samisk kirkelig og hvilke roller et slikt møte kan ha, blant annet for styrking av det samiskkirkelige demokrati.

Formålet med saken som nå legges fram for Samisk kirkeråd er å ferdigstille et høringsnotat som etter planen sendes på høring fjerde kvartal 2016.

Saken inneholder komplekse problemstillinger og er en modningssak. Behandlingen av saken på SKRs møte 30.-31. mai 2016 blir nest siste behandling av saken før et endelig høringsnotat skal vedtas av Samisk kirkeråd og Kirkerådet i oktober 2016. Saken har vært til behandling i Samisk kirkeråd 3 ganger tidligere (SKR 5/15, SKR 36/15 og SKR 7/16). Flere av delproblemstillingene i saken ble landet av Samisk kirkeråd i vedtaket i sak SKR 7/16:

Samisk kirkeråd viser til saksdokumentet og

- mener det beskrevne prinsipielle grunnlaget for samisk kirkelig demokrati vil være et godt utgangspunkt for høringsnotatet og ber om at den juridiske begrunnelsen utvides med henvisning til nasjonalt og internasjonalt lovverk.
- anbefaler at valg av samiske representanter til de tre nordligste bispedømmerådene holdes adskilt fra valg av representanter fra disse områdene til Samisk kirkeråd.
- anbefaler at dagens ordning for valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd opprettholdes, og at Samisk kirkelig valg møte velger henholdsvis lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd.
- anbefaler at Samisk kirkelig valg møte gis en rolle i valget av medlemmer til Samisk kirkeråd, og at dette søkes gjort i rammen av det som beskrives som en «sterk modell» i sakspapiret.
- anbefaler at Samisk kirkelig valg møte involveres i valget av alle de 5 medlemmene i Samisk kirkeråd som i dag velges på Kirkemøtet.
- mener resonnementene i saksdokumentet om valg møtes funksjoner utover valg gir et godt grunnlag for en tydeligere beskrivelse av valg møtets rolle utover valgrelaterte funksjoner.

Hoveddelene i høringsnotatet nedenfor kan tematisk inndeles i 6 spørsmål, der de tre første er ferdigbehandlet av SKR i mars, og de tre siste spørsmålene (i kursiv) trenger avklaring nå.

1. Hva er det prinsipielle grunnlaget for etablering av et samisk kirkelig valg møte?
2. Hvilke kirkelige valg skal samisk kirkelig valg møte ha en rolle i forhold til og hvordan?
3. Hva er valg møtets øvrige funksjoner?
4. *Hvordan skal valg møtet sammensettes og hvordan oppnevnes delegatene?*
5. *Hva er anbefalt nominasjonsprosess for de valgene som skal foretas?*

6. Hva er de økonomiske og administrative konsekvensene

Saksdokumentet som legges fram her er det første hvor alle delproblemstillingene for et høringsnotat er innarbeidet i saken som legges fram for rådet. De tre første delene, som berører spørsmål allerede behandlet i Samisk kirkeråd, er noe omredigert for å tjene formålet som høringsnotat. Delene som berører de tre siste spørsmålene legges nå fram for Samisk kirkeråd for første gang. For å sikre fremdriften i saken, anbefales rådet i sin drøfting å konsentrere seg om problemstillingene knyttet til spørsmålene 4-6.

Rådet vil få saken tilbake til ny behandling i oktober. Da må også høringsspørsmålene inngå i saken.

UTKAST TIL HØRINGSNOTAT

1. Prinsipielt grunnlag for etablering av et samisk valg møte for Den norske kirke

Forslaget om opprettelse av et samisk valg møte for Den norske kirke har en tung begrunnelse i samenes status som urfolk i Norge. Disse er juridisk forankret i nasjonal og internasjonal lovgivning, og underbygger de spesifikke kirkelige begrunnelsene for å styrke og verne samisk kirkeliv i Den norske kirke. I et eget kapittel i Strategiplan for samisk kirkeliv (vedtatt av Kirkemøtet) er det prinsipielle grunnlaget for arbeidet med samisk kirkeliv i Den norske kirke utfoldet nærmere.

I fortsettelsen er det særlig de urfolksrettslige prinsippene som gjøres relevante som grunnlag for drøftingen av et fremtidig Samisk kirkelig valg møte, hvilke roller dette skal ha, hvordan det skal sammensettes osv.

Grunnloven § 108a slår fast at «Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.» Grunnlovsbestemmelsen reflekterer internasjonal folkerett som gir urfolk et særskilt kultur- og minoritetsvern med en kollektiv rett til medbestemmelse og selvbestemmelse i saker som angår dem selv. Dette er forankret bl.a. i ILO-konvensjon 169, Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 27 og FNs deklarasjon om urfolks rettigheter (UNDRIP). ILO 169 er ratifisert av Norge og SP er inkorporert i norsk lov i kraft av menneskerettighetsloven.

Da kirkelivet må betraktes som en vesentlig del av samenes «språk, kultur og samfunnsliv» (jf GL § 108), er det rimelig at bestemmelsen i kirkelovens § 24 om at «Kirkemøtet skal verne og fremme samisk kirkeliv» (KL § 24) ikke bare sees i lys av særskilte kirkelige begrunnelser, men også i lys av Grunnloven § 108. De nevnte prinsippene om urfolks rett til medbestemmelse og selvbestemmelse bør dermed ansees som et viktig prinsipielt grunnlag for etablering av et samisk valg møte for Den norske kirke.

Medbestemmelse handler om mulighetene for deltakelse og påvirkning i beslutningsprosesser. Samisk medbestemmelse i kirkedemokratiet sikres i dag blant annet gjennom særskilt samisk representasjon i de tre nordligste bispedømmerådene og Kirkemøtet, og ved at Samisk kirkeråd deltar i den forberedende rådsbehandlingen av saker til Kirkemøtet. *Selvbestemmelse* forutsetter at det finnes egne demokratiske myndighetsrom der samer selv gis ansvar og mulighet til å utforme sitt eget kirkeliv (jf. KM 15/90). Dette begrunner eksistensen av organ som f.eks. Samisk kirkeråd og Saemien Åålmege.

Prinsippene om selvbestemmelse og medbestemmelse er ikke bare relevant som begrunnelse av eksistensen av egen samisk representasjon og egne samiske organ i kirkedemokratiet. De samme prinsippene bør også legges til grunn i utformingen av de *valgordninger* som leder fram til valget av slike representanter og organ. En viktig begrunnelse for opprettelsen av et samisk valg møte for Den norske kirke er derfor å bidra til å styrke samers demokratiske selvbestemmelse ved valg av samiske representanter til sentrale kirkelige organ.

Strategiplan for samisk kirkeliv har i et eget kapittel om samisk kirke demokrati (kap. 5.17) utviklet en prinsipiell tekning om styrking av den samiske dimensjonen i kirke demokratiet, der dette også gis en særskilt minoritetspolitisk begrunnelse. I strategiplanen forutsettes følgende fire dimensjoner i arbeidet med å styrke den samiske dimensjonen i kirke demokratiet: (1) en demokratisk kultur, (2) soknet som grunnleggende organisatorisk enhet, (3) enkeltmedlemmenes plass og innflytelse og (4) det samiske folkets rett til med- og selvbestemmelse. Mens de tre første punktene er hentet fra dokumentet *Styrket demokrati i Den norske kirke* og gjelder for Den norske kirke generelt, er den fjerde dimensjonen eksplisitt lagt til i Strategiplan for samisk kirkeliv når samisk kirke demokrati drøftes.

I arbeidet med å styrke den samiske dimensjonen i kirke demokratiet må det altså gjøres avveininger mellom de tre første og den fjerde dimensjonen nevnt ovenfor. For eksempel vil dagens ordning med at Kirkemøtet velger Samisk kirkeråd, oppfylle de tre første kriteriene, men i liten grad det siste. En demokratisk struktur, soknet som grunnleggende organisatorisk enhet og enkeltmedlemmenes plass og innflytelse er altså ikke tilstrekkelig for å sikre samisk med- og selvbestemmelse i kirkelige valg. Det må legges inn særskilte *minoritetspolitiske* og *urfolksrettslige* hensyn.

Dette begrunner ikke bare hvorfor et Samisk kirkelig valg møte bør opprettes, men legger også føringer for *hvilket mandat* som bør tillegges et fremtidig Samisk kirkelig valg møte for Den norske kirke.

Som en del av arbeidet med å utforme ny kirkeordning for Den norske kirke fram mot 2019, skal Kirkemøtet vedta Den norske kirkes valgordninger, herunder samisk valg møte. *Som valg ordning* vil opprettelsen av et Samisk kirkelig valg møte derfor også ha *element av kirkeordning*. Det gjør det relevant å se på prinsippvedtaket som Kirkemøtet fattet for arbeidet med ny kirke lov og kirkeordning i sak KM 08/07. Her vedtok Kirkemøtet de prinsipielle føringene som fortsatt gjelder for arbeidet med ny kirke lov og kirkeordning. I vedtaket sier Kirkemøtet bl.a. at:

- Urfolksdimensjonen skal i varetas både i rammeloven og i kirkeordningen.

Videre, under punkt 1.2.2 «Hovedprinsipper og føringer for utarbeidelse av kirkeordning for Den norske kirke», sier Kirkemøtet i punkt 16:

- Kirken har et særskilt ansvar for å ivareta samisk kirkeliv som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke. Dette begrunnes i samenes sterke historiske tilknytning til Den norske kirke, samt i samenes status som urfolk i Norge.

Det er rimelig å hevde at saken om å opprette et samisk valg møte for Den norske kirke bidrar til å gi et mer konkret innhold til disse formuleringene.

Også sameloven er relevant for drøftingen av et Samisk kirkelig valg møte. I henhold til samelovens språkregler er samisk språk likeverdig med norsk etter nærmere fastsatte regler. Dette har relevans for hvordan det legges til rette for bruk av samiske språk ved siden av norsk på et fremtidig Samisk kirkelig valg møte.

2. Hvilke kirkelige valg skal valg møtet ha en rolle i, og hvordan?

Et fremtidig Samisk kirkelig valg møte utredes i relasjon til to kirkelige valg: (1) valg av samiske representanter til de tre nordligste bispedømmerådene og Kirkemøtet og (2) valg av medlemmer til Samisk kirkeråd.

I Strategiplan for samisk kirkeliv (kap. 5.17 Samisk kirke demokrati) er valg av nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk representant til de tre nordligste bispedømmerådene og Kirkemøtet vurdert samordnet med valg av nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk representant til Samisk kirkeråd. I så tilfelle ville de tre nevnte samiske representantene i bispedømmerådene automatisk blitt medlemmer av Samisk kirkeråd.

Samisk kirkeråd har drøftet denne muligheten (SKR 36/15) og konkludert med at det ikke er tilrådelig at disse vervene slås sammen. Fra et demokratisk synspunkt betraktes det som en fordel at den samiske representasjonen i kirke demokratiet fordeles på flere personer. Ved å holde vervene fra hverandre

unngår man at noen føler man møter med bundet mandat fra det andre rådet. Det bidrar dessuten til at arbeidsbyrden holdes på et nivå som det er realistisk å rekruttere til og ivareta på en god måte.

Samisk kirkeråd anbefaler at valg av samiske representanter til de tre nordligste bispedømmerådene holdes adskilt fra valg av representanter fra disse områdene til Samisk kirkeråd.

a. Valg av samiske representanter til bispedømmerådene og Kirkemøtet

Det velges i dag særskilt én nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd, én lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og én sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd. Disse blir automatisk medlemmer av Kirkemøtet.

For hvert av de to nordligste bispedømmene oppnevnes det i dag 10 samiske elektorer (valgmenn) som forestår valget av samisk medlem til sine respektive bispedømmeråd. Det er stor enighet om behovet for å erstatte elektorordningen med en bedre valgordning, og dette er den direkte bakgrunnen for opprettelsen av et Samisk kirkelig valg møte. I Nidaros bispedømme er elektorordningen allerede erstattet med en ordning der medlemmene i Saemien Åålmege, den samiske menighetene i sørsamisk språkområde, velger den sørsamiske representanten.

Det er behov for å avklare hvorvidt Samisk kirkelig valg møte kun skal være involvert i valget av nordsamisk og lulesamisk representant til Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmeråd, eller om det også skal være involvert i valget av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd.

Et argument for det første er at det i dag er etablert en velfungerende ordning for valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd. Her kan alle medlemmer i Saemien Åålmege over 15 år stemme ved valget (i dag 432 personer, MÅ KVALITETSSIKRES), dvs. langt flere enn dersom valget skulle skjedd ved et samisk kirkelig valg møte. I høringen om veivalg for fremtidig kirkeordning for Den norske kirke har Nidaros bispedømmeråd sagt at man ikke ønsker noen ny ordning for valg av sørsamisk representant, og Saemien Åålmege har tilsvarende uttalt at det vil være et tilbakeskritt for Saemien Åålmege om den sørsamiske representanten utpekes på et felles Samisk kirkelig valg møte.

Det må vurderes om et eventuelt unntak for valg av sørsamisk medlem til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet ville kunne (1) svekke argumentene for eksistensen av et eget Samisk kirkelig valg møte; eller (2) bli et argument mot representasjon fra sørsamisk kirkelig på et Samisk kirkelig valg møte. Hadde Samisk kirkelig valg møte kun kommet sammen for å velge de tre samiske representantene til bispedømmerådene / Kirkemøtet er dette en aktuell problemstilling. Dersom valg møtet i tillegg gis en rolle i valget av 5 medlemmer til Samisk kirkeråd, og tillegges andre oppgaver i tråd med intensjonene i Strategiplan for samisk kirkelig, kan eksistensen av et Samisk kirkelig valg møte der sørsamisk kirkelig er representert fortsatt forsvares.

Samisk kirkeråd anbefaler at dagens ordning for valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd opprettholdes, og at Samisk kirkelig valg møte velger henholdsvis lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd.

b. Valg av Samisk kirkeråd

Samisk kirkeråd består av 7 medlemmer, hvorav 5 i dag velges av Kirkemøtet og de resterende 2 velges av henholdsvis Bispemøtet og Sametinget. Ordningen der Bispemøtet og Sametinget velger hver sin representant forutsettes videreført. Det som drøftes nedenfor er derfor valgordningen for de resterende 5 medlemmene av Samisk kirkeråd, som i dag velges av Kirkemøtet. Dette gjelder

- leder
- 1 representant fra Nord-Hålogaland bispedømme
- 1 representant fra Sør-Hålogaland bispedømme
- 1 representant fra Nidaros bispedømme
- 1 representant fra de øvrige bispedømmene

I henhold til statuttene for Samisk kirkeråd skal rådet ha minst én sørsamisk representant, én lulesamisk representant og én nordsamisk representant. Normalt vil disse være valgt fra henholdsvis Nidaros bispedømme, Sør-Hålogaland bispedømme og Nord-Hålogaland bispedømme.

Saemien Åålmege har i høringsvar om Veivalg for fremtidig kirkeordning gitt uttrykk for at heller ikke sørsamisk medlem til Samisk kirkeråd bør velges av et Samisk kirkelig valgmøte, men av medlemmene i Saemien Åålmege; dette med henvisning til at den sørsamiske representanten til bispedømmerådet velges slik i dag. Samisk kirkeråd har drøftet denne muligheten (SKR 07/16), men konkludert med at det ikke er tilrådelig.

Bispedømmerådet og Samisk kirkeråd er ulike typer organer der bispedømmerådene primært bærer et regionalkirkelig ansvar, mens Samisk kirkeråd som sentralkirkelig organ bærer et helhetskirkelig ansvar for samisk kirkeliv. Dette har relevans for vurderingen av valgordning for valg av medlemmene til Samisk kirkeråd.

Samisk kirkeråds helhetskirkelige ansvar reflekteres i dag i valgordningen ved at valget er forankret i organet som tydeligst bærer helhetskirkelig ansvar i Den norske kirke, nemlig Kirkemøtet. Et tilsvarende resonnement er rimelig i relasjon til et Samisk kirkelig valgmøte. At valget av alle de 5 representantene til Samisk kirkeråd forankres i denne forsamlingen, vil i større grad tydeliggjøre det helhetskirkelige ansvaret som Samisk kirkeråd og dets medlemmer bærer overfor samisk kirkeliv i Den norske kirke. Når samisk kirkeliv nå tenkes gitt en sterkere rolle i valgordningen for valg av Samisk kirkeråd, er det derfor rimelig at et slikt valg forankres i et nasjonalt møte for samisk kirkeliv, som mest mulig tilsvarer Kirkemøtet.

Dersom valgprosessen for sørsamisk representant til Samisk kirkeråd holdes utenom det samiske valgmøtet, vil dette dessuten kunne svekke muligheten for at Samisk kirkelig valgmøte opparbeider seg en samlende samisk kirkelig legitimitet i relasjon til Samisk kirkeråd. Dette har relevans for de tilleggsfunksjonene som tenkes lagt til valgmøtet, og drøftes nærmere under punkt 3 nedenfor.

Et annet argument for at Samisk kirkelig valgmøte involveres i valget av alle de 5 medlemmene, er av valgteknisk karakter: Det vil gjøre det lettere for valgmøtet å ivareta helhetsvurderinger med hensyn til kjønnsbalanse, ungdomsrepresentasjon etc. i det samlede forslaget som fremmes til Kirkemøtet.

I sum taler dette for at Samisk kirkelig valgmøte bør involveres i valget av alle de 5 medlemmene som i dag velges av Kirkemøtet.

En neste problemstilling knyttet til valget av Samisk kirkeråd er hvor balansepunktet bør ligge mellom Samisk kirkelig valgmøtes og Kirkemøtets rolle i valget av Samisk kirkeråds medlemmer. Kirkeordningen setter her grenser for hvor langt man kan gå i utformingen av ny valgordning for valg av Samisk kirkeråd. Samisk kirkeråds kirkeordningsmessige status som Kirkemøtets organ for samisk kirkeliv forutsettes opprettholdt, jf. Kirkemøtets vedtak i sak KM 08/16. Det innebærer at Kirkemøtet fortsatt må ha en rolle i valget av Samisk kirkeråd. I utformingen av en ny valgordning finnes det imidlertid rom for i større grad å tydeliggjøre intensjonen med Samisk kirkeråd som samenes organ i Den norske kirke.

Dagens ordning der Kirkemøtet velger de nevnte 5 medlemmene til Samisk kirkeråd, tydeliggjør Samisk kirkeråds status som Kirkemøtets fagorgan for samisk kirkeliv og urfolksspørsmål. Svakheten er at valgordningen i liten grad gjenspeiler intensjonen om Samisk kirkeråd som et representativt organ for samene i Den norske kirke. Med henvisning til den prinsipielle refleksjonen under punkt 1 ovenfor kan man si at den fjerde dimensjonen i det samiske kirkedemokratiet – dvs. det samiske folkets rett til med- og selvbestemmelse – i liten grad reflekteres i dagens valgordning for valg av Samisk kirkeråd.

Dette begrunner rimeligheten av at Samisk kirkelig valgmøte gis en rolle i valget av medlemmer til Samisk kirkeråd, sammen med Kirkemøtet. Dette vil i tillegg til å være minoritetspolitisk og urfolksrettslig begrunnet, også bidra til å styrke Samisk kirkeråds legitimitet internt i samisk kirkeliv da det tydeligere enn før kommuniserer at Samisk kirkeråd utgår fra samisk kirkeliv, som et representativt organ for samene i Den norske kirke.

Kombinasjonen av demokratisk forankring både i et Samisk kirkelig valg møte og i Kirkemøtet kan tenkes i ulike varianter. En «svak modell» (fra et samisk synspunkt) vil være at det samisk kirkelige valg møtet kun fremmer kandidater som Kirkemøtet velger blant; altså vil valg møtet kun ha status som forslagsstiller. En «sterk modell» vil være at det samisk kirkelige valg møtet fremmer et ferdig forslag på medlemmer til Samisk kirkeråd, som Kirkemøtet (normalt) slutter seg til og formelt velger. I den siste modellen vil valg møtet i praksis få en rolle som vanligvis forbindes med en nominasjonskomite. En slik «sterk modell», som innebærer at Kirkemøtet mottar en tydelig tilråding basert på avstemming i Samisk kirkelig valg møte, vil være mest i tråd med prinsippet om selvbestemmelse.

Samisk kirkeråd anbefaler at Samisk kirkelig valg møte gis en rolle i valget av de 5 medlemmene i Samisk kirkeråd som i dag velges av Kirkemøtet, og at dette søkes gjort i rammen av det som ovenfor er beksrevet som en «sterk modell». Dette innebærer at valg møtet fremmer et ferdig forslag på faste medlemmer og varaer som Kirkemøtet normalt slutter seg til og formelt velger.

3. Valg møtets øvrige funksjoner

Et samisk kirkelig valg møte for Den norske kirke vil være bredt sammensatt (mer om dette under punkt 4 nedenfor) og vil utgjøre den mest representative forsamlingen for samisk kirkeliv i Den norske kirke som helhet. I lys av dette er det naturlig å gjennomtenke hvilke andre funksjoner som kan legges til valg møtet enn de som knytter seg til valg.

Kirkerådet har i sak KR 49/13 sagt at utredningen av et samisk valg møte bør vektlegge intensjonene i Strategiplan for samisk kirkeliv og hvilke roller et slikt møte kan ha. Dette impliserer visse funksjoner ut over de valgtekniske. Strategiplan for samisk kirkeliv sier følgende om dette:

Et samisk kirkemøte kan videre tenkes å utvikles til en arena for å drøfte viktige temaer, spørsmål og veivalg for samisk kirkeliv og fremme samhandling og dialog mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i samisk kirkeliv, og mellom de ulike regionene i samisk kirkeliv. En modell er at et slikt møte fungerer som en type representantskap for samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Mens Strategiplan for samisk kirkeliv her bruker ordet «kirkemøte», bruker utredningen nå konsekvent uttrykket «valg møte». Grunnen er at saken primært handler om å utvikle bedre valg ordninger for det samiske kirke demokratiet, og ikke om å skape ny kirke ordning av mer vidtrekkende karakter.¹ Denne presiseringen bryter ikke med intensjonene i strategiplanen, men snarere tydeliggjør disse. Strategiplanens anliggende ivaretas ved at Samisk kirkelig valg møte gis status som beslutningsorgan i sine valgrelaterte funksjoner (altså som valg organ), mens det for øvrig tenkes gitt status som et rådgivende organ.

Strategiplanens formuleringer om at møtet «utvikles til en arena for å drøfte viktige temaer, spørsmål og veivalg for samisk kirkeliv og fremme samhandling og dialog mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i samisk kirkeliv», innebærer at valg møtet bør utvikles som en viktig samdrøftingsarena for samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Det er mye som taler for at dette vil være klokt. I dag har Samisk kirkeråd en tydelig forsamling å svare for i Den norske kirke som helhet, nemlig Kirkemøtet. Det finnes imidlertid ingen representativ forsamling for samisk kirkeliv som Samisk kirkeråd kan snakke til og der rådet kan redegjøre og svare for sitt arbeid. Det er grunn til å tro at samhandlingen og dialogen mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i samisk kirkeliv ville tjent på at en slik arena hadde eksistert, og et samisk kirkelig valg møte ligger nærmest til å fylle et slikt behov.

¹ Presiseringen «av mer vidtrekkende karakter» tar høyde for at Samisk kirkelig valg møte vil ha en plass i kirke ordningen som valg organ. Ut over dette er det altså ikke intensjonen å opprette møtet som et nytt beslutningsorgan for Den norske kirke.

Dersom Samisk kirkelig valg møte tillegges en slik funksjon, blir det viktig å gjennomtenke dette i relasjon til Samisk kirkeråds helhetskirkelige ansvar for å «fremme, verne og samordne samisk kirkeliv i Den norske kirke» (jf. SKRs statutter, § 2-a). Det er naturlig at Samisk kirkeråd her gis en definert rolle i forhold til valg møtet, og motsatt at valg møtets mulighet for å adressere Samisk kirkeråd også gjennomtenkes.

Det er samtidig viktig å presisere at relasjonen mellom valg møtet og Samisk kirkeråd her ikke må utvikles på en måte som rokker ved Samisk kirkeråds status som Kirkemøtets organ. Det vil fortsatt være Kirkemøtet som formelt er Samisk kirkeråds oppdragsgiver, men for å ivareta rådets hovedoppgave med «å fremme, verne og samordne samisk kirkeliv i Den norske kirke», er det helt naturlig at rådet er i dialog med, lytter til og tar med seg innspill fra valg møtet, som vil bli det mest representative møtet for samisk kirkeliv i Den norske kirke på nasjonalt plan.

Et samisk valg møte for Den norske kirke forutsettes holdt hvert 4. år. Møtet vil antakelig avvikles 2. tertial året før et nytt Samisk kirkeråd velges av Kirkemøtet. Det sittende Samisk kirkeråd har på dette tidspunktet vært virksomt i drøyt 3 år. Det vil antakelig være meningsfullt for Samisk kirkeråd å avlegge en rapport til Samisk kirkelig valg møte om utviklingen i arbeidet med samisk kirkeliv i den aktuelle treårsperioden, og å føre en dialog med valg møtet om status og utvikling. Det kunne også vært mulig å invitere til en samtale om viktige oppgaver og strategiske veivalg fremover. Valg møtet ville på denne måten kunne bli en betydningsfull arena for å motta signaler fra ulike deler av samisk kirkeliv, uten at valg møtet gis mandat til å instruere Samisk kirkeråd.

I tråd med et slikt resonnement vil Samisk kirkelig valg møte gis en *rådgivende funksjon* i saker som berører samisk kirkeliv i Den norske kirke, primært i forhold til Samisk kirkeråd.

Valg møtets funksjon som samdrøftingsorgan for samisk kirkeliv ville dessuten kunne understøtte møtets offisielle funksjon som valg møte. Dette fordi funksjonen som samdrøftingsarena for saker av betydning for samisk kirkeliv vil utgjøre en relevant kontekst for de valgrelaterte funksjonene. Når Samisk kirkelig valg møte i avstemming skal gi en tydelig tilråding til Kirkemøtet om hvem som egner seg best som medlemmer i Samisk kirkeråd, er det relevant at en slik avstemming sees i lys av en bevisstgjort samtale om hva som er nøkkelutfordringer for samisk kirkeliv. Dette har relevans for alle de 5 medlemmene som skal velges, og særskilt med hensyn til valget av leder for Samisk kirkeråd.

At valgfunksjonen ved et samisk kirkelig valg møte utøves i en slik ramme ville tydeliggjort Samisk kirkeråd som et helhetskirkelig representativt organ for samene i Den norske kirke, og dermed også tydeliggjort rådets løpende ansvar overfor denne helheten etter at man er valgt. At Samisk kirkeråd rapporterer tilbake til denne forsamlingen ved valg møtet 4 år senere, gir således mening.

Samisk kirkeråd anbefaler at Samisk kirkelig valg møte tillegges visse funksjoner ut over valg. Valg møtet gis en rådgivende funksjon. Da valg møtet vil bli den mest representative forsamlingen for samisk kirkeliv i Den norske kirke, er det naturlig at valg møtet utvikles som en viktig samdrøftingsarena om status, utvikling og aktuelle veivalg i arbeidet med samisk kirkeliv i Den norske kirke. Det er naturlig at Samisk kirkeråd rapporterer til valg møtet og at det tilrettelegges for dialog mellom valg møtet og Samisk kirkeråd.

4. Valg møtets sammensetning og oppnevning av delegater

Samisk kirkeråd har ikke i tidligere saker drøftet forslag til sammensetning av et fremtidig Samisk kirkelig valg møte. Det er naturlig at det tas utgangspunkt i den modellen som er skissert i Strategiplan for samisk kirkeliv:

Et [samisk valg møte] kunne tenkes sammensatt ved at for eksempel følgende organer fikk invitasjon til å være representert

- 1 samisk delegat fra samisk menighet i sørsamisk område
- 1 samisk delegat fra hvert sokn i forvaltningsområdet for samisk språk (totalt 13)

- 1 samisk delegat fra hvert prosti i det samiske bosettingsområdet (totalt ca. 30 prostier: NH: 9, SH: 7, Nid: 13, Ham: 1)
- 5 samiske delegater fra Sør-Norge
- 1 samisk bispedømmerådsrepresentant fra Nidaros, S-H og N-H (totalt 3)
- Samisk kirkeråd (totalt 7)

Dersom alle sendte en delegat ville det gi ca. 59 deltakere.

Kombinasjon av kirkelige enheter og samiske områder

Strategiplanens forslag til sammensetning av møtet baserer seg på en kombinasjon av *kirkelige enheter* (sokn/menighet, prosti, bispedømme) og inndeling i ulike *kategorier områder* (forvaltningsområdet for samisk språk, det samiske bosettingsområdet, utenfor det samiske bosettingsområdet / Sør-Norge).

De tre områdekategoriene avgjør tettheten av samisk representasjon. Det forutsettes et større samisk nærvær i forvaltningsområdet for samisk språk, som dermed gir representasjon på soknenivå. I samiske områder utenfor forvaltningsområdet gis det representasjon på prostinivå. I Sør-Norge (her menes det bispedømmene sør for Nidaros) er det kun antydning antall delegater (5), og ikke hvilket nivå representasjonen skal ligge på. Det er nærliggende å tenke at det da kunne bli på bispedømmenivå. Dersom alle bispedømmene sør for Nidaros skulle få sende en delegat ville det imidlertid utgjøre inntil 7 delegater: Oslo, Borg, Hamar, Tunsberg, Agder, Bjørgvin og Møre.

Denne måten å sette sammen et Samisk kirkelig valgmøte på representerer en oppnevning-/valgmodell som forankres i kirkelige valgte organer, og balanserer det med samisk representasjon fra ulike samiske områder. Sammensetningen gir en størrelse som synes relativt hensiktsmessig, og realistisk også ut fra et økonomisk hensyn.

Fordeling mellom språkområder

Det er naturlig å se nærmere på hva den foreslåtte sammensetningen kan gi av representasjon for henholdsvis nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk kirkeliv.

Nord-Hålogaland bispedømme vil være representert ved 7 sokn og 9 prostier, til sammen 16 delegater. Alle disse er fra nordsamisk (evt. også skoltesamisk) språkområde, og representerer derfor nordsamisk kirkeliv. Da valgmøtet skal erstatte dagens elektorordning for valg av nordsamisk representant er det relevant å nevne at det i dag kun er 10 elektorer involvert i valget.

Sør-Hålogaland bispedømme vil være representert ved 3 sokn og 8 prostier, til sammen 11 delegater. Flertallet av disse vil representere lulesamisk og pitesamisk språkområde, mens 3 prostiene er i sørsamisk område, og i alle fall ett dels i nordsamisk språkområde. Sannsynligvis vil flertallet, men ikke alle av de 10 innvalgte delegatene etter denne modellen være lulesamer. Dette ligger nær dagens praksis med valg av elektorer. Fram til nå har elektorene i Sør-Hålogaland omfattet også andre samiske språkgrupper enn den lulesamiske. Det er et rimelig resonnement at selv om det bør fastholdes at Sør-Hålogaland bispedømme har et særskilt ansvar for lulesamisk kirkeliv, så behøver ikke det bety at det utelukkende skal være lulesamer som deltar i valg av samiske representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd, selv om denne forventes at denne representanten ivaretar et særskilt ansvar overfor lulesamisk kirkeliv.

Nidaros bispedømme vil være representert ved 1 samisk menighet (Saemien Åålmege), 2 sokn og 13 prostier. (I tillegg er sørsamisk kirkeliv potensielt også representert ved 1 prosti i Hamar bispedømme og 3 i Sør-Hålogaland, evt 1 fra Møre.) Selv om Saemien Åålmege (SÅ) i forslaget ovenfor formelt sett kun oppnevner 1 delegat, vil antakelig mange av de andre delegatene fra det sørsamiske området være medlemmer av SÅ. Det kan for øvrig tenkes en ordning der SÅR gis mulighet til å delta i valget av samisk representant fra prostiene i hele det sørsamiske bosettingsområdet, på linje med menighetsrådene for soknene i de respektive prostiene (se nedenfor under «Oppnevning og valg av delegater»).

Sørsamisk kirkeliv synes altså i utgangspunktet å kunne få en rimelig representasjon på valgmøtet etter den antydende modellen. Det er her mindre relevant å trekke inn en sammenlikning med 10 elektorer, da ordningen allerede er avviklet for valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd, og erstattet med en ordning der alle medlemmer i SÅ over 15 år kan stemme.

Strategiplan for samisk kirkeliv nevner ikke noe om ungdomsrepresentasjon, men det forutsettes at de etablerte føringene i kirkedemokratiet for kjønnsbalanse og ungdomsrepresentasjon etterstrebes.

Det foreslås at Samisk ungdomsutvalg for Den norske kirke (Sung), som er planlagt etablert i tråd med føringene i Strategiplan for samisk kirkeliv, har representanter med tale og forslagsrett, tilsvarende hvordan ungdomsdemokratiet er representert på Kirkemøtet.

Oppnevning og valg av delegater

Det står ingenting i Strategiplan for samisk kirkeliv om hvordan delegatene foreslås oppnevnt, men det er nærliggende å tenke at det er de kirkelige enhetene som utpeker delegatene til det samiske valgmøtet.

Dette innebærer en indirekte valgordning. Ordninger for direkte valg fremstår lite uaktuelt da det ikke foreligger noe samisk-kirkelig valgmanntall.

Delegatene fra sokn/menigheter kunne dermed oppnevnes av det enkelte menighetsråd. Delegatene på prostinivå kunne velges gjennom avstemming i alle menighetsrådene i prostiet. Det bør her vurderes om SÅR kan delta i avstemmingen ved valg av samisk kandidat fra prostiene i det sørsamiske bosettingsområdet, på linje med menighetsrådene for soknene i prostiet. Bispedømmerådene sør for Nidaros kunne oppnevne hver sin representant etter forslag fra samiske arbeidsgrupper, menighetstråd og prostier.

I god tid før Samisk kirkelig valgmøte i 2019 bør det utarbeides *kriterier og sentrale retningslinjer* for de aktuelle oppnevningssprosessene lokalt og regionalt, slik at disse gjennomføres i god tid og gjøres så inkluderende som mulig i forhold til at aktuelle samiske miljøer i menighetene, prostiene og bispedømmene gis anledning til å fremme kandidater til de oppnevningene organene.

Det forutsettes for øvrig at oppnevningen av delegatene til det samiske valgmøtet skjer innenfor rammen av ordinær drift og ikke genererer ressursbehov som må synliggjøres i rammen av denne saken.

Sekretariatet anbefaler Samisk kirkeråd å gi sin tilslutning til den foreslåtte modellen for sammensetning av Samisk kirkelig valgmøte, samt tilslutning til føringene for oppnevning/valg av delegater til valgmøtet.

5. Ordning for nominasjon og forslag på kandidater

Forut for valget av de samiske representantene til bispedømmerådene og medlemmene til Samisk kirkeråd, må det gjennomføres en nominasjonsprosess. I fortsettelsen foreslås en nominasjonsprosess for de valgene som er omtalt ovenfor. Forslagene legger seg tett opp mot dagens nominasjonsordninger.

Nominasjonsordningene som gjalt ved kirkevalget i 2015, vil imidlertid sannsynligvis bli noe endret før kirkevalget i 2019, uten at det er klart hvordan. Høringen om Samisk kirkelig valgmøte bør derfor her ta forbehold om de endringene som eventuelt oppstår relatert til dette, med de eventuelle behov for justeringer dette kan medføre for nominasjonsordningene for samiskrelaterte valg.

Med dette forbeholdet omtales nominasjonsprosessen for alle kandidater foreslått omfattet av valg på Samisk kirkelig valgmøte. Under hvert punkt gjengis først dagens ordning, deretter gjengis anbefalt ny ordning i *kursiv*.

a. Nominasjonsprosess ifm bispedømmerådvalg

Valg av samiske medlemmer til nominasjonskomiteene

Dagens ordning: Nominasjon av samiske medlemmer til de tre nordligste bispedømmerådene styres av disse bispedømmenes nominasjonskomiteer. Bispedømmerådene oppnevner medlemmene til nominasjonskomiteen, deriblant et samisk medlem. Det samiske medlemmet foreslås av Samisk kirkeråd (jfr. Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, §2-6 første ledd).

Dagens ordning foreslås videreført så langt det passer.

Nominasjon av nordsamiske kandidater til Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Dagens ordning: Bispedømmerådet oppfordrer alle menighetsråd i eget bispedømme om å komme med forslag på tre nordsamiske kandidater, deriblant to leke. Nominasjonskomiteen lager på bakgrunn av innkomne forslag en alfabetisk liste på fem nordsamiske kandidater som sendes til valgrådet.

Dagens ordning foreslås videreført så langt det passer. (Evt. at også menighetsråd i nordsamisk språkområde i Sør-Hålogaland også inkluderes.)

Lulesamiske kandidater til Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Dagens ordning: Bispedømmerådet oppfordrer alle menighetsråd i eget bispedømme om å komme med forslag på tre lulesamiske kandidater, deriblant to leke kandidater. Nominasjonskomiteen lager på bakgrunn av innkomne forslag en alfabetisk liste på fem kandidater som sendes til valgrådet

Dagens ordning foreslås videreført så langt det passer.

Sørsamiske kandidater til Nidaros bispedømmeråd

Dagens ordning: Bispedømmerådet oppfordrer alle menigheter i Nidaros bispedømme (inkludert Saemien Åålmege), og øvrige menigheter i det sørsamiske språkområdet om å komme med forslag på tre sørsamiske kandidater, deriblant to leke kandidater. Nominasjonskomiteen lager på bakgrunn av innkomne forslag en alfabetisk liste på fem kandidater som sendes til valgrådet (jfr. Regler for valg av sørsamisk kandidat til bdr og KM)

Dagens ordning foreslås videreført så langt det passer.

b. Prosess for forslag av kandidater ifm valg av Samisk kirkeråd

To av Samisk kirkeråds sju medlemmer velges av henholdsvis Sametinget og Bispemøtet. Det forutsettes at denne ordningen videreføres. Dersom Samisk kirkelig valgmøte gis en rolle i valget av de resterende 5 medlemmene til Samisk kirkeråd, foreslås det at det opprettes en valgkomité for Samisk kirkelig valgmøte.

Kandidater til leder av Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon gjøres av Kirkemøtets valgkomité. Dagens praksis er at Samisk kirkeråd fremmer kandidater til valgkomiteen etter forslag fra menigheter i det samiske bosettingsområdet.

Forslag til ny ordning: Nominasjonen gjøres av Samisk kirkelig valgmøtes valgkomité. Alle menigheter i landet inviteres til å komme med forslag på kandidater.

Nordsamiske kandidater til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Nord-Hålogaland bispedømmeråd. (Jfr Regler for valg, bdr og Km, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Nominasjonen foretas av Samisk kirkelig valgmøtes valgkomité. Alle menigheter i Nord-Hålogaland bispedømme (evt. i det nordsamiske språkområdet) inviteres til å komme med forslag på kandidater.

Lulesamiske kandidater til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon av lulesamisk kandidat til Samisk kirkeråd gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Sør-Hålogaland bispedømmeråd. (Jfr Regler for valg, bdr og Km, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Nominasjonen gjøres av Samisk kirkelig valgmøtes valgkomité. Alle menigheter i Sør-Hålogaland bispedømme (evt i lule- og pitesamisk språkområde) inviteres til å komme med forslag på kandidater.

Sørsamiske kandidater til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon av sørsamisk kandidat til Samisk kirkeråd gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Nidaros bispedømmeråd. (Jfr Regler for valg, bdr og Km, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Nominasjonen foretas av Samisk kirkelig valg møtes valgkomité. Alle menigheter i Nidaros bispedømme, inkludert Saemien Åålmege, og de deler av Sør-Hålogaland, Hamar og Møre bispedømmer som omfattes av sørsamisk språkområde, inviteres til å komme med forslag på kandidater.

Kandidater fra andre bispedømmer (dvs. sør for de tre nordligste bispedømmene)

Dagens ordning: Nominasjon av samisk kandidat fra andre bispedømmer gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra bispedømmene sør for de tre nordligste bispedømmene. (Jfr Regler for valg, bdr og Km, Samisk kirkeråds statutter).

Ny ordning: Nominasjonen gjøres av Samisk kirkelig valg møtes valgkomité. Alle menigheter i de øvrige bispedømmene inviteres til å foreslå kandidater til samisk representant fra de øvrige bispedømmene.

Sekretariatet anbefaler Samisk kirkeråd å gi sin tilslutning til med forslagene ovenfor med hensyn til nominasjon av samiske kandidater til bispedømmerådene, og forslag på kandidater til Samisk kirkeråd.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske og administrative konsekvensene som beskrives i fortsettelsen knytter seg til primært til gjennomføring av valgmøtet, og i noen grad til forberedelser og etterarbeid.

Anslaget nedenfor legger til grunn at et slikt møte varer i 3 dager. I tillegg til de valgmessige sakene, gir det rom til å prøve ut valgmøtet som en samdrøftingsarena for samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Samisk kirkeråds sekretariat forutsettes bære hovedtyngden i den administrative tilretteleggingen både før, under og etter møtet, men møtet kan i noen grad også involvere andre avdelinger i Kirkerådet.

I hovedsak tenkes den administrative funksjonen ivaretatt innenfor ordinære administrative ressurser, men det må vurderes om valgmøtet også genererer behov for økt administrativ kapasitet i forbindelse med forberedelse og gjennomføring. Det siste er antydning som et eget strekpunkt nedenfor uten å antyde omfang.

Kostnadsoverslaget er gjort ut fra kostnadsnivået i 2016.

- Simultantolking fra/til Nsa, Lsa, Ssa, No: kr 300 000
- Leie av fasiliteter til valgmøtet inkl. mat: kr 100 000
- Kostnad til reise, kost, losji for ca 60 delegater: kr 600 000
- Tapt arbeidsfortjeneste for ca 60 delegater: kr 300 000
- Gudstjenesteliv, foredrag, kulturinnslag: kr 50 000
- Reise, kost, losji for ca 10 (?) fra sekretariatet: kr 100 000
- Overtid for sekretariat: kr 20 000
- Representanter fra Sung kr 50 000
- Forarbeid i valgmøtets nominasjonskomite: kr 50 000 (2 fysiske møter 5 pers)
- Behov for økt kapasitet i sekretariat i forarbeid og gjennomføring

Anslaget ligger altså på ca 1,6 mill. når økt sekretariatskapasitet er holdt utenfor.